

УДК 371.14.07

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МЕТОДИЧНОГО КАБІНЕТУ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Добош Олена Михайлівна
м.Мукачеве

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена одним із важливих завдань інноваційного розвитку, а саме оновлення методичної роботи з кадрами, науково-методичного супроводу освітнього процесу, створення нового розвивального середовища. Розглядається питання організації роботи методичного кабінету дошкільного закладу в умовах інноваційної діяльності. Виділено основні етапи процесу впровадження інновацій у практику дошкільної системи освіти та організацію методичної роботи.

Ключові слова: інноваційна діяльність, методична робота в ДНЗ, завдання та функції методичного кабінету.

В останнє десятиріччя ключовою ідеєю освіти була і залишається ідея її розвитку, впровадження інновацій в дошкільну освіту. На законодавчому рівні концептуальні орієнтири оновлення дошкільної освіти знайшли відображення в Національній доктрині розвитку освіти України в XXI ст., Законах України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, Базовому компоненті дошкільної освіти. За задумом авторів, у них визначена модель переходу системи до інноваційного режиму розвитку. З точки зору сучасних наукових підходів, інноваційна діяльність характеризується сукупністю критеріїв – умов, освітнього процесу, управління і результатів цього процесу, діяльності тощо.

Теоретичним підґрунтям розв'язання проблеми організації та управління інноваційною діяльністю дошкільного навчального закладу є праці вчених у галузі освітнього менеджменту (О. Адаменко, В. Григораш, І. Гришина, Л. Даниленко, Л. Карамушка, В. Крижко, О. Мармаза, Є. Хриков та ін.), менеджменту освітніх інновацій (Л. Даниленко, М. Савенков та ін.), інноваційного розвитку навчальних закладів (В. Докучаєва, Ю. Конаржевський, В. Лазарев, О. Лоренсов, О. Моїсєєв, О. Пометун, М. Поташник, В. Руст, І. Сущенко та ін.).

Концептуальні засади дошкільної освіти є предметом наукових пошуків Т. Богданової, Т. Корнилової С. Кулачківської, К. Стрюк та ін. Окремі питання навчання і виховання дітей дошкільного віку досліджуються Л. Артемовою, Т. Богдановою, А. Богдаш, Н. Гавриш та ін.

Особливості управлінської діяльності адміністрації дошкільного навчального закладу розкриваються М. Артюховим, В. Андрєєвою, К. Білою, А. Троян, Л. Покроєвою, Є. Хриковим та ін. Методичні аспекти інноваційної діяльності дошкільних навчальних закладів є предметом наукових досліджень К. Крутій і Н. Маковецької.

Разом з тим проблема організації методичного кабінету дошкільного закладу в умовах інноваційної діяльності є актуальною. В даний час в сферу інноваційної діяльності включені вже не окремі дошкільні установи та педагого-новатори, а практично кожна дошкільна установа. Інноваційні перетворення набувають системного характеру. Створено нові типи, види і профілі дошкільних установ, нові освітні програми, що дозволяють забезпечити варіативність освітньо-виховного процесу, орієнтованого на індивідуальність дитини та запити його сім'ї. Та саме пошук оптимальних форм організації освітнього процесу, використання перспективного педагогічного досвіду, а також здійснення інноваційної діяльності є умовою ефективного розвитку. Потреба в інноваціях виникає тоді, коли з'являється необхідність вирішити якусь проблему, коли створюється протиріччя між бажанням і реальним результатом.

Визначимось з поняттям «інновація». «Інновація» походить від англійського «innovation», що буквально означає – новий, новаторство. Саме в силу неоднозначності поняття "новий"

(особливо в галузі освіти) в педагогічній літературі постійно з'являються нові публікації, що стосуються цього питання. Так, наприклад, у статті М.С. Бургіна "Інновації та новизна в педагогіці"[3] автором виділяються різні рівні новизни в педагогіці.

Інновації - це зміни всередині системи. У педагогічній інтерпретації і в найзагальнішому сенсі інновації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перевіряють) і результати освітнього процесу. Мета статті – визначити основні напрями організації методичного кабінету дошкільного закладу в умовах інноваційної діяльності.

Одним із важливих завдань інноваційного розвитку є оновлення методичної роботи з кадрами, науково-методичного супроводу освітнього процесу, створення нового розвивального середовища [7,с.12-13]

Під інноваційною розуміється діяльність, що пов'язана зі здійсненням науково-практичних розробок у галузі освіти, підвищенням професійної компетентності педагогів освітніх закладів з метою переходу на діяльність за новою методикою чи технологією, а також інвестування нововведень [2, с.9].

Інноваційна діяльність, як правило, спрямована на вдосконалення соціального обслуговування і практичне використання наукового результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нових чи радикально поліпшених інноваційного продукту й інноваційної продукції [2, с.11].

Інноваційна діяльність в дошкільному навчальному закладі здійснюється за такими основними напрямками:

- Розробка нового змісту освіти.
- Упровадження нових систем, методик, технологій, методів, прийомів, засобів навчання і виховання дітей.
- Створення дошкільних закладів із пріоритетними напрямками розвитку.
- Застосування оптимальних механізмів управління закладами тощо.

Сутність інноваційної діяльності в ДНЗ зачіпає наступні сфери діяльності. Передусім, це - управлінська діяльність, методична робота, зміст і методи освіти, розвивальне середовище. Зокрема, у методичній роботі: індивідуалізація форм і методів методичної роботи залежно від рівня професійної майстерності педагогів; творення системи безперервної освіти педагогів; розробка індивідуальних програм творчого розвитку педагога тощо.

Методична робота є важливим фактором підвищення професійного рівня освітян як одного з основних шляхів реформування освіти, визначеного Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»), Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні».

Методична робота в дошкільному закладі – це систематична колективна й індивідуальна діяльність педагогічних кадрів, спрямована на підвищення їхнього науково-теоретичного, загальнокультурного рівня, психолого-педагогічної підготовки і професійної майстерності [10].

Згідно Типового положення про методичний кабінет дошкільного навчального закладу основні принципи діяльності та функції методичного кабінету дошкільного навчального закладу передбачають:

- надання методичної допомоги педагогічним працівникам щодо підвищення їх кваліфікації, професійної компетентності, підготовки та проведення освітнього процесу з дітьми, роботи з батьками вихованців та особами, які їх замінюють; - навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в дошкільному

навчальному закладі; - поширення серед батьків психолого-педагогічних знань; - створення сприятливих умов для самовдосконалення педагогів, розвитку творчої ініціативи у них; - забезпечення методичної підтримки щодо реалізації педагогічних ініціатив та апробації навчальної літератури, методичних розробок; - врахування перспектив розвитку дошкільної освіти та специфіки діяльності даного дошкільного закладу; - використання сучасних наукових психолого-педагогічних досягнень, інноваційних технологій; - розширення професійного світогляду педагогічних працівників, систематичне інформування педагогів щодо інновацій в галузі дошкільної освіти; - корекція та оновлення інформації, яка постійно змінюється у результаті розвитку науки та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій.

Організацію роботи в дошкільному закладі на сучасному етапі методична служба проводить за такими напрямками:

- відбір і методичне опрацювання наукових, практичних досягнень у галузі дошкільної освіти, надання рекомендацій щодо їх впровадження в практику роботи дошкільного закладу;
- розроблення методичних рекомендацій, зразків розвивальних посібників з різних видів роботи з дітьми тощо;
- надання практичної допомоги працівникам дошкільного закладу, батькам вихованців щодо організації життєдіяльності дітей;
- систематичне вивчення стану освітнього процесу, динаміки змін у розвитку дітей дошкільного віку, професійної компетентності педагогічних працівників;
- моделювання змісту, форм і методів підвищення фахової кваліфікації, майстерності педагогів дошкільного закладу, підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків вихованців;
- виявлення, вивчення, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду з метою його застосування в освітньому процесі та удосконалення професійної компетентності педагогів;
- узгодження діяльності методичного кабінету з роботою психологічної служби, методичних кабінетів (центрів) міста (району) та інших структур;
- створення позитивного психологічного клімату, запобігання виникненню конфліктних ситуацій у педагогічному колективі дошкільного закладу, їх вивчення і розв'язання;
- організація взаємодії із загальноосвітніми навчальними закладами з метою забезпечення наступності між дошкільною та початковою ланкою освіти.

Основними завданнями методичної роботи в дошкільному закладі в умовах інноваційного розвитку, на думку більшості авторів, є:

- вивчення та впровадження перспективного педагогічного досвіду;
- ознайомлення з досягненнями психолого-педагогічної науки з метою підвищення наукового рівня педагога;
- збагачення новими, прогресивними і більш досконалими методами та засобами навчання; постійне вдосконалювання навичок самоосвіти, надання педагогу кваліфікованої допомоги, як у питаннях теорії, так і в практичній діяльності, у підвищенні результатів його педагогічної праці (К. Біла, Н. Голіцина, В. Дуброва, К. Крутій, О. Милашевич та ін.).

Виходячи з цього, робимо висновок, що основне завдання методичної роботи полягає у створенні такого освітнього простору в закладі, де б повністю було з реалізовано творчий потенціал педагогічного колективу і кожного суб'єкту зокрема [9, с.23]

Головним напрямком у вирішенні завдань методичної служби є ідея діяльнісного підходу та формування в педагогів стійкої мотивації навчання новому. Умовою і результатом інноваційного типу навчання є сформованість у педагогів бажання і здатність самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку.

На сьогоднішній день, в умовах впровадження Базової програми «Я у світі» колективи педагогів ДНЗ, творчі групи працюють над новими розробками, випробовують різні методики, повертаються до спадщини минулого та передового педагогічного досвіду. Але ефективність впровадження інноваційних

підходів у навчально-виховний процес можлива за умови організації підготовки як тих, хто навчається, так і тих, хто навчає [9].

Ознайомлення з відповідними науковими джерелами [1; 4; 6; 5] засвідчує, що робота методичних служб дошкільних закладів на сьогоднішній день здебільшого концентрується на поширенні інновації шляхом проведення семінарів, тренінгів, творчих груп, майстер-класів, шкіл педагогічного досвіду, шкіл методичної майстерності, на яких розглядаються питання впровадження інноваційних педагогічних технологій, методик, інтерактивних методів, прийомів та форм роботи; проведення науково-дослідницької роботи; апробації науково-методичної та навчальної літератури; поширення педагогічного досвіду; інформування про нововведення, проведення конференцій, методичних семінарів, педагогічних читань у навчальних закладах, методичної підтримки інноваційних освітніх проектів, заохочення педагогів-новаторів і створення педагогічних умов для формування і застосування інноваційних технологій, інформування через різноманітні конкурси, публікації у фахових виданнях працівників системи освіти з метою формування їх „інноваційної культури“, „інноваційної поведінки“, тобто орієнтації на нове бачення розв'язання проблем, на відкриття та пошук нових нестандартних рішень, засобів більш раціонального досягнення успіху [9, с.15].

У здійсненні інноваційної діяльності є ряд проблем: недостатня підготовленість і поінформованість багатьох педагогів та керівників щодо інноваційної освітньої діяльності; підготовки вихователя-новатора, який володіє проєктивним мисленням, схильний до пошуку перспективних педагогічних технологій; недостатній рівень аналізу результативності дослідно-експериментальної роботи, прогнозування очікуваних результатів.

На сьогоднішній день можна виділити такі основні етапи процесу впровадження інновацій у практику дошкільної системи освіти та організацію методичної роботи [10]:

Перший етап – усвідомлення колективом необхідності змін та впровадження нововведень, на якому в навчальному закладі формується відповідне інформаційне поле на основі залучення педагогічного та батьківського колективів до різних форм інформаційної діяльності (конференції, збори, семінари, наради, зустрічі з досвідченими педагогами, науковцями тощо). Водночас адміністрація дитсадка здійснює моніторинг якості освітніх процесів у навчальному закладі й оприлюднює їх кількісні та якісні показники. Основна мета етапу полягає в тому, щоб усі члени колективу усвідомили, що реальний стан функціонування дошкільного закладу не відповідає новим тенденціям розвитку суспільства, науково-технічному прогресу, вимогам батьків щодо забезпечення їхніх дітей освітніми послугами відповідно до потреб та інтересів, врешті, не сприяє професійному зростанню педагогічного колективу тощо.

Другий етап – пошук та актуалізація нових ідей. Головною метою цього етапу є виявлення кола проблем, актуалізація нових ідей, обговорення їх у колективі та з науковцями. На цьому етапі формується творча група, діяльність якої спрямовується на розробку та оформлення ідей у відповідний проєкт чи програму.

Третій етап – здійснення проєктування нововведення творчою групою. Насамперед аналізується стан функціонування навчального закладу на основі проведеної діагностики, визначається майбутня перспектива, окреслюється стратегія досягнення мети. Якщо дошкільний заклад планує впровадити нововведення одночасно у виховній системі, змісті, навчальних технологіях, управлінських підходах, тоді кожна група вибудує власну стратегію досягнення мети. Результатом етапу є підготовлений проєкт нововведення, де повинні бути віддзеркалені мета, завдання та основні заходи щодо реалізації нової ідеї, залучені ресурси, критерії змін та методика виявлення ефективності інноваційного процесу.

Четвертий етап – управління процесом впровадження нововведення. На цьому етапі відбувається освоєння (апробація)

нової педагогічної ідеї. Тому важливим для керівника, методиста є урахування «людського фактора» (мотивація, стреси, функціональна невизначеність, вчасна поінформованість, неконтрольованість ситуацій тощо) в інноваційному процесі та створенні комфортних умов для роботи всіх суб'єктів інноваційної діяльності.

П'ятий етап – стратегія управління та підготовка суб'єктів інноваційної діяльності до роботи в нових умовах. Ідеться передусім про вибір стилю управління, вміння презентувати ідею, оцінювати і контролювати проміжні результати, делегувати повноваження, мотивувати до співпраці, налагоджувати зовнішню комунікацію тощо. Ефективність нововведень значною мірою залежить від готовності учасників до інноваційної діяльності. Тому особливого значення набуває процес навчання педагогів-дослідників, під час якого освоюються механізми пошуково-дослідницької роботи та інноваційних технологій. На цьому етапі важлива роль відводиться консультанту (методисту) як одному з керівників інноваційної педагогічної програми.

Шостий етап – подолання опору та психологічного дискомфорту. Нерідко у процесі підготовки та впровадження педагогічних нововведень у навчальному закладі виникають ситуації протистояння через нерозуміння нових стимулів роботи, зміни режиму роботи, додаткові витрати, необхідність постійного навчання тощо.

Сьомий етап – оприлюднення результатів інноваційної педагогічної діяльності (інноваційного продукту) на рівні батьків, вихователів, органів державного управління. Основними формами оприлюднення результатів інноваційної педагогічної діяльності є семінари-презентації, публічні конференції, виступи тощо.

Опираючись на нормативні документи, вимоги, які в них ставляться до організації роботи методичного кабінету в умовах інноваційної діяльності та стан проблеми у практиці дошкільного закладу, можна констатувати, що для реалізації однієї з основних функцій роботи методичного кабінету необхідно забезпечення комплексного творчого процесу, під час якого здійснюється практичне навчання педагогічних працівників, оволодіння ними ефективними формами і методами роботи з дітьми.

Першочергове завдання методичного кабінету в умовах інноваційних технологій – консолідувати зусилля на створенні моделі неперервної освіти педагогів, що є органічним компонентом вдосконалення навчально-виховного процесу. З огляду на це, методичній службі необхідно створити таке середовище, де б систематично здійснювались:

- забезпечення інформаційної підтримки діяльності педаго-

гів навчального закладу;

- створення банку даних програмно-методичної, нормативно-правової, науково-технічної інформації;
- надання навчально-методичних консультацій педагогічним;
- координація колективних форм і методів роботи та самоосвіти, спрямованих на підвищення педагогічної майстерності та вдосконалення фахової підготовки вихователів;
- задоволення запитів, потреб вихователів в інформації професійно-особистісної орієнтації;
- організація системи заходів, спрямованих на розвиток творчого потенціалу педагогів, упровадження досягнень кращого педагогічного досвіду та інноваційних технологій [5, с.192]

Таким чином, зробимо висновок, що в сьогоденних умовах модернізації та інноваційної діяльності усі дошкільні навчальні заклади мають багато загальних завдань, які можна вирішити за допомогою ефективно організованого інформаційного середовища методичного кабінету, впровадження інноваційних технологій.

Поняття «інноваційна діяльність методичного кабінету дошкільного закладу» ми розуміємо як доцільно створені до сучасних вимог дошкільної освіти педагогічні умови інноваційного середовища методичної служби, ефективні і дієві форми, методи, технології роботи з педагогічними кадрами, які сприяють росту професіоналізму, компетентності, творчому розвитку всього педагогічного колективу і кожного вихователя зокрема, а як результат – гармонійно-розвинений, компетентний, адаптований до сучасних умов життя дошкільник.

Інноваційна освітня діяльність дошкільного навчального закладу – це діяльність, завдяки якій відбувається розвиток освітнього процесу (тоді як традиційна освітня діяльність – це діяльність, що забезпечує стабільність освітнього процесу). Колектив, що реалізує інноваційну освітню діяльність виробляє нове уявлення про освітні цілі і завдання і засоби їх реалізації. Здійснюючи вибір шляхів оновлення педагогічного процесу, сучасний керівник, методист повинен розглядати якість освітнього процесу багатогранно: з точки зору дітей (інтереси, задатки, рівень розвитку); з точки зору батьків (ефективність освіти); з точки зору вихователя (результати індивідуального розвитку, психічне та фізичне здоров'я дітей); з точки зору керівника (ефективність діяльності кожного педагога, індивідуальний прогрес кожного вихованця).

Отже, інноваційна освітня діяльність – це складний процес, що потребує науково-методичного підходу на всіх рівнях управління.

Література і джерела

1. Буркова Л. В. Педагогічні інновації та їх діагностика: теоретичний аспект. – К.: Наук. світ, 1999. – С. 37.
2. Василенко О.В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / О.В.Василенко, В.Г.Шматко; За ред. В.О.Василенко. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – С.9-11.
3. Бургин М. С. Инновации и новизна в педагогике / М.С.Бургин // Советская педагогика. - 1989. - № 12.
4. Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Л.Гураш, Т.Вороніна. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Галіцина, 2006.– 120 с.
5. Експериментальна діяльність у ДНЗ (укладачі: Швайка Л.А., Молодущка І.В., – Харків, Вид. група «Основа», 2010 – 299, (5)с.
6. Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту/ Упоряд. К.Крутий, Н.Маковецька.- Вид. 3-тє, доп.- Запоріжжя: ТОВ „ЛІПС“ ЛТД, 2003.- 272с.
7. Керівництво дошкільним навчальним закладом: Інформативно-методичні матеріали на допомогу керівникові дошкільного навчального закладу/ Упор.: Н.Майор, Ю.Манилюк, М.Марусинець, О.Тимофеева.- Тернопіль: Мандрівець, 2006.- 168с.
8. Книга керівника дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання / Упоряд. О.А.Копейкіна: Л.В.Гураш. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – 512 с.
9. Крутий К.Л. Інноваційна діяльність в сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект / К.Л.Крутий, Н.В.Маковецька. - Запоріжжя: ТОВ "ЛІПС" ЛТД, 2002. - С.15-39.
10. Петечук В.М., Грабовська Т.І. Особливості управління інноваційною діяльністю в закладах освіти районними/міськими методичними кабінетами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakinppo.org.ua>

Актуальність матеріала, изложеного в статъе, обусловлена одной из важных задач инновационного развития, а именно обновление методической работы с кадрами, научно-методического сопровождения образовательного процесса, создание нового развивающей среды. Рассматривается вопрос организации работы методического кабинета дошкольного

учреждения в условиях инновационной деятельности. Выделены основные этапы процесса внедрения инноваций в практику дошкольного системы образования и организации методической работы.

Ключевые слова: инновационная деятельность, методическая работа в ДОУ, задачи и функции методического кабинета.

Actuality of the material set out in the article is due to one of the important tasks of innovative development, namely the update method work with staff, scientific and methodical support of the educational process, developing a new environment. The issue of organization the methodical study of preschool institutions in innovation has been considered. The basic stages in the process of innovation in the practice of pre-school education and organization of technical work have been defined.

Key words: innovation, methodical work in kindergartens, tasks and functions methodical study.